

Ігор МЕДВЕДЄВ

*Національної академії державного управління**при Президентові України**Харківський регіональний інститут державного управління***СУЧАСНІ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ
ДО ФОРМУВАННЯ ІДЕЇ УНІВЕРСИТЕТУ У XXI СТ.**

Розглядаються специфічні особливості сучасного стану державно-управлінських підходів щодо формування ідеї університету у XXI ст. Аналізуються загальні складові сучасної ідеї університету та визначаються шляхи їх реалізації.

Ключові слова: університет, ідея університету, національний університет, державно-управлінські підходи, специфічні особливості реалізації ідеї університету.

Игорь Медведев. Современные государственно-управленческие подходы к формированию идеи университета в XXI в.

Рассматриваются специфические особенности состояния государственно-управленческих подходов к решению проблемы формирования идеи университета в XXI веке. Анализируются общие составляющие идеи современного университета и определяются пути их реализации.

Ключевые слова: университет, идея университета, национальный университет, государственно-управленческие подходы, специфические особенности реализации идеи университета.

Igor Medvedev. Modern public administration approaches to forming of the idea of the university in the XXI century

The specific features of contemporary situation of the state and managerial ways consider in the article concerning about forming the University's idea in the XXI century. Author evaluates the most common components of contemporary ideas of the university and identifies ways of their realization.

Key words: University, the university's idea, national university, the state and managerial ways, specific features of realization the university's idea.

Питання державної освітньої політики, її формування та реалізації, для сучасної України є питаннями стратегічного і концептуального розвитку. Науковці, педагоги, представники органів державного управління освітою та місцевого самоврядування, громадські та політичні організації активно займаються розробкою моделей та механізмів: оптимізації навчального процесу у вищій школі, формування фінансової складової діяльності закладів освіти всіх рівнів, підвищення якості освітнього продукту на національному рівні тощо. Питання життєздатності України як держави залежать не тільки від процедур інтеграції у світове середовище праці всієї системи освіти чи певної кількості провідних українських університетів, а від можливості реалізувати себе в глобальному світі кожного конкретного громадянина. Проблематика формування ідеї університету набуває в сучасних умовах нової актуальності. Перед науковцями, що працюють у сфері державного

управління, стоять завдання розробки концептуальних засад розвитку професійно-освітнього середовища та підготовки національної науково-технічної еліти. Вирішення цих завдання є неможливим без усвідомлення важливості державного сприяння ідеї університету, як вершини сучасних освітніх комплексів.

Фундаментальні дослідження, на основі яких розвинулися сучасні теорії ідеї університету та їх взаємозв'язок з теорією «людського капіталу», знаходимо в працях науковців, які вивчали вплив ідеї соціально-культурного середовища на сучасне суспільство. Ця теорія знайшла своїх прихильників за кордоном (Г. Беккер, М. Благ, У. Боун, В. Вейсборг, Ф. Махлуп, Т. Шульц), в наукових колах Радянського Союзу (В. Г. Гойно, В. А. Жамін, Г. А. Егізарян, А. В. Дайновський, В. В. Клочков, В. П. Корчагін, В. І. Марценкевич, В. М. Петрова), у Росії у пострадянський період (А. М. Бабич, Г. В. Балашов, О. В. Вишневський, С. А. Валентей, Ю. С. Васильєв, А. Ф. Вифлєєвський, А. А. Воронін, А. Л. Гавріков, В. В. Глухов, А. І. Добринін, С. А. Дятлов, Е. В. Єгоров, Е. Н. Жильцов, В. М. Зуєв, В. Г. Кінельов, М. М. Крітський, С. А. Ленська, Л. Н. Нестеров, О. Д. Циренова) і в Україні (В. П. Андрущенко, О. Ю. Амосов, О. Г. Асмолов, В. Г. Афанасьєв, В. І. Бондарь, В. Ю. Биков, А. О. Дегтяр, Б. А. Гаєвський, В. М. Князєв, В. А. Козаков, В. В. Корженко, К. В. Корсак, С. В. Крисюк, І. Ф. Курас, В. І. Луговой, Т. В. Лукінов, В. К. Майборода, С. В. Майборода, П. І. Надолішний, І. Ф. Надольний, Н. Р. Нижник, Н. Г. Ничкало, В. М. Орагенко, М. І. Пірен, І. Ф. Прокопенко, В. І. Ребкало, В. А. Скуратівський, В. І. Токарева, Ю. О. Чернецький та ін.).

Негативні процеси в українському університетському середовищі, зумовлені соціально-економічними перетвореннями в суспільстві, призвели до необхідності розробки нових підходів до формування високоефективного університету, здатного до самовдосконалення, саморозвитку та формування власної ідеї. За прикладом зарубіжних дослідників (Ф. Котлер, Дж. Стигліц) теоретико-методологічні основи дослідження ідеї університету та прикладні питання його функціонування стали досліджувати вітчизняні спеціалісти (Г. Атаманчук, В. Бакуменко, В. Гриньова, В. Заруба, М. Корецький, О. Мордвінов, О. Оболенський, Г. Одіцова).

Теоретичні та методологічні основи оцінки ідеї університету досліджувалася багатьма західними та вітчизняними вченими. У розробку концепцій ідеї корпоративної структури, яка в подальшому стала основою формування стратегій планування вищих навчальних закладів, значний внесок зробили класики, що розробляли фундаментальні економічні теорії (Е. Бем-Баверк, Л. Вальрас, Ф. Візер, У. Девонс, Дж. М. Кейс, А. Маршалл, К. Менгер, Дж. Ст. Міллер, У. Петті, А. Пігу, Д. Рікардо, А. Сміт, Ж.-Б. Сей, М. Таган-Барановський, М. Фрідман, Д. Хікс, Й. Шумпетер).

У вітчизняній науковій літературі з державного управління інституціональний підхід до дослідження університетів як організацій знаходимо в працях багатьох відомих учених (Н. П. Гібало, О. В. Ішлаков, Г. Б. Клейнер, Р. І. Капелюшніков, А. Н. Олійник, Н. В. Свірідов, В. Л. Тамбовцев, А. Е. Шастітко). Різні аспекти функціонування університету в умовах ринкових перетворень української економіки отримали висвітлення в працях інших відомих дослідників (А. О. Грудзинський, Н. П. Кетова, Б. З. Мільнер, В. Н. Овчінніков, В. В. Радаєв, Е. Г. Ясін).

Велике значення для даного аспекту державного управління мали праці зарубіжних учених в галузі оцінки ринкової вартості фірми (Ф. Блейк, Р. Брейлі, Т. Колер, Т. Коупленд, С. Маерс, М. Міллер, Ф. Модільяні, Дж. Мурін, Б. П. Пешеро, Ш. Прат, К. Феріс, Дж. Фрідман, М. Шоулз), а також дослідження ролі немайновий активів у формуванні ринкової вартості університету (У. Букович, Ф. Махлуп, Г. Сміт, Т. Стюарт, Дж. Уілсон, Р. Уільямс, Л. Едвінсон).

Під час вирішення проблем, пов'язаних з теорією ідеї університету, важливу роль відіграли праці сучасних вітчизняних авторів, що були присвячені економічним проблемам інтелектуальної власності (Б. В. Бункін, А. Н. Козірев, Д. С. Львов, В. Л. Макаров, Г. І. Мікерін, Н. Я. Петраков, А. Г. Поршиєв) та інших складових соціально-економічної організації (С. В. Грібовський, В. В. Григор'єв, А. Г. Грязнова, С. В. Валдайцев, В. Ф. Єсіпов, Л. Л. Ігоніна, А. П. Ковальов, Ю. В. Козир, В. А. Мещеров, Н. Е. Симонова, Р. Ю. Сімон, М. А. Федотова). До 2009 р., в умовах панування концепції «глобалізації», тобто трансферу товарів, послуг, трудових ресурсів, інвестицій, в українській науці головною була теза про ознаки сучасного «метачасу», що полягало в ерозії кордонів між національними державами, культурному партикуляризмі, збільшенні дедиференціювання (тобто інтеграції) як в Європі, так і в усьому світі. Але велика кількість дослідників, таких як Г. П. Дашутін, О. П. Дем'янчук, В. В. Корженко, М. І. Михальченко та ін. характеризують сучасну систему управління знаннями як неякісну. Саме ця характеристика є причиною повільного руху до прогресивних моделей «інформаційного суспільства», «суспільства знання», «суспільства, що навчається» [4, с. 132]. Водночас говорити про те, що в Україні не сформувався потужний інформаційний простір не можна. Україна як демократична та цивілізована держава за роки незалежності перетворилася з примітивного, інформаційно залежної від колоніальної ідеології сателіта на державу з власним інформаційним середовищем.

На даний час в теорії та історії державного управління залишаються невирішеними питання реалізації відмінних від класичних складових ідеї університету. Якщо ідея університету з позиції навчання, виховання та наукового дослідження описується в науковій та філософській літературі

досить добре, то проблеми розвитку свободи, творчості, активності та проблеми національної ідентичності в українській науці майже не досліджені.

Мета даної роботи полягає у визначенні сучасного стану державно-управлінських підходів до реалізації ідеї університету в Україні.

Загальну сукупність або ж складові сучасного «суспільства знання» можна вважати неосяжним. Відтак стає зрозумілим, чому людина втрачає можливості орієнтуватися в сучасному освітньому просторі, ринку праці тощо. Світ змінюється, а людина за ним не встигає. Словосполучення «суспільство, що навчається», здається досить переконливим. І суспільство в цілому, і кожна конкретна людина в таких стрімко змінних умовах вимушена навчатися. Моделі «неперервної», «безперервної» освіти, «освіти протягом життя» вже ні в кого не викликають заперечень, а сприймаються як «ретроінновація». Водночас, на наш погляд, вони і є тими магістралями, що повинні давати можливість людині (громадянину) рухатися в «суспільстві, що навчається», у вірному напрямку.

Слід погодитися з О. П. Дем'янчуком, що «наукові відкриття та нові технології – це не випадковість, а результат цілеспрямованої праці зі знаннями, певного їх передбачення та управління ними» [4, с. 132]. Але слід констатувати, що технології та знання теж починають, з одного боку, керувати суспільством та людиною, а з іншого – не завжди роблять існування людини в сучасному суспільстві менш проблематичним. Загальносвітова криза зруйнувала підвалини «глобалізації». У сучасному світі держави вимушені шукати власні, національно ідентичні моделі існування (виживання), бо в кризовому стані опинилися майже всі. Допомогти тому, кому найважче вже нікому, і ніхто не хоче брати на себе таких зобов'язань.

Спонтанність зростання обсягу знань підкреслює важливість контролю за їх виробленням, самоорганізацією, поширенням та зберіганням. Відповідальність за це управління повинні взяти не держава, а університети. У такому випадку зростає важливість автономії університету як інституції. Але водночас залишається невирішеною проблема розвитку ідеї університету як складової національної ідеї з позиції знаннево-компетентнісного підходу. Полеміка стосовно ідеї університету полягає в тому, що університет «фактично визначав і продовжує визначати культурний та цивілізаційний рівень суспільства, здійснюючи викладання найглибших знань; фундаментальність досліджень, збереження культурної ідентичності; систематичну рефлексію над накопиченими знаннями, пошук механізмів їх інтеграції та правильного застосування, присвоєння ступенів (атестація); освіту дорослих» [4, с. 132].

Сучасна державно-управлінська практика свідчить, що університет як і суспільство перебуває в кризі. Отож, університет як інституція вимушений ставати корпорацією, що заробляє кошти, він повинен жорстко орієнтуватися на ринок праці, що руйнує його власну свободу

й автономність та змушує згорнути власну діяльність зі збереження національної ідентичності, більше того нехтувати фундаментальними науковими напрямками, що не дають швидкого надприбутку.

Саме глобалізація і призвела до того, що університет в Україні вимушений був обрати генеральний напрям свого руху на «універсалізацію». Ринкові відносини, в яких українське суспільство не було зорієнтоване, поставило перед університетом завдання виробляти не «здібного серед здібних» і не «громадянина серед громадян» (тобто представників кращого людського матеріалу), а того, хто зможе знайти своє середовище, змінивши країну проживання, або зовнішнє середовище для суто власних потреб [1, с. 49].

Намагання університету рухатися від класичних ідей Гумбольдта, Ньюмена та Гассета до так званої соціальної універсалізації (або ж намагання вчити всіх усьому) є тією помилкою, яка не дозволяє кожному конкретному університетові сформувати власну унікальну ідентичність. Партнерство викладача і студента стає не моделлю навчання та передачі знань, а моделлю спотвореного «спонсорства», де, з одного боку, передаються компетенції, а з іншого – матеріальні ресурси. Ці ж самі матеріальні ресурси акумулює університет як корпорація (чи консорціум) викладачів, кафедр, наукових шкіл, факультетів, інститутів. Система «відкритої освіти», яка в ідеалі повинна давати можливість студентам «дивитися вперед», змушує молодь постійно шукати той напрям освітньої спеціалізації, що надасть випускникові можливість вижити. Отож це не погляд вперед, а стан невпевненості в навколишньому середовищі. Створення на основі сучасних технологій відкритих та «телекомунікаційних» університетів вступає у суперечність не тільки із законами держави, що регламентують систему освіти, але й із законами науково-технічного розвитку. Ідеї організації навчального процесу йдуть попереду, а закони держави, закони оновлення технічного потенціалу не встигають за організаційними, методичними нововведеннями в навчальний процес. Принцип вільного навчання перетворюється, а точніше спотворюється, у принцип «вседозволеності». Студенти вважають, що вони мають право вчитися так, як їм підходить, а університети обирають генеральну, або ж панівну (стратегічну), на їх погляд, форму навчання. У даній складній та досить суперечливій ситуації, особливої ваги набуває державне управління як єдиний можливий регулятор якості та обсягу надання освітніх послуг університетської компоненти. Ні суспільство, ні університет (у сучасному його вигляді), ні особистість не здатні самостійно визначити знаннево-компетентнісну складову сучасного університетського навчання. Тільки врахування цих позицій дасть змогу визначити й сформувати ідею сучасного університету, як у глобальному, так і в локальному, або індивідуалізованому, вигляді.

У сучасному світі виключно важливе місце займають сукупність соціальних інститутів, серед яких основну роль продовжує відігравати

система вищої освіти та університет як основна її ланка. Основними функціями університету як специфічного соціального інституту є накопичення, збереження і відтворення духовного, культурного, інтелектуального та науково-технічного потенціалу суспільства. З погляду згаданих стандартів університет в Україні може розглядатися в сукупності навчальних закладів (університетів, інститутів) та їх підрозділів (факультетів, кафедр), сукупності їх керівників, професорів, студентів і аспірантів, навчально-допоміжного персоналу, а також матеріальних засобів, що використовуються для здійснення навчально-виховного процесу та наукових досліджень і всього освітнього та соціокультурного середовища. Цілком природно, що університет – це також певна система організації соціальної діяльності та соціальних відносин, які не обмежуються лише зовнішнім проявом зв'язків типу «викладання – навчання» чи «виховання – соціалізація особистості».

Загально визнаним є той факт, що крім свого характерного профілю та якості професійного навчання, університети досить суттєво відрізняються один від одного рівнем наукового, навчального, соціального, духовного і морального престижу. Цей рівень складається з історичних традицій університету, популярності, значущості та авторитету його наукових шкіл, якості освіти і складу викладачів, а також цілої низки інших показників. Узагальнення значення цих показників дозволяє визначити рейтинг того чи іншого університету як об'єктивну характеристику його соціального престижу.

Держава та суспільство залежно від своїх стратегічних цілей ставить перед університетом такі специфічні завдання, як збереження чи навпаки усунення традиційно сформованої класової, соціальної, національної чи релігійної нерівності, забезпечення високої професійної та соціальної мобільності працівників, здійснення певного соціального контролю. Університет, як важливий і авторитетний соціальний інститут, покликаний не тільки здійснювати якісну підготовку висококваліфікованого фахівця, але й формувати його особистість, виховувати патріота і законслухняного громадянина, що знає, поважає й дотримується положень Конституції України, чинного законодавства, інших норм права та суспільної моралі, а також традицій основних інститутів громадянського суспільства. Крім того, кожний університет має не тільки передавати суспільно визнані досягнення матеріальної і духовної культури від одного покоління до наступного, але й збільшувати та удосконалювати їх; або ж бути своєрідним генератором і хранителем культурно-історичного надбання суспільства, його морально-етичної парадигми, ідей та концепцій.

Стосовно ідеї університету, можна визначити, наприклад, наявність суперечностей між рівнем розвитку реальної ідеї університету, сформованої на даний момент часу і зафіксованої в законах та нормативних документах держави як вимоги до напрямків діяльності університетів. Дана суперечність підсилюється зростанням обсягу відповідних знань, прискоренням науково-технічного і соціального прогресу.

Ідея університету в Україні у XXI ст. також вступає в суперечність між мотивами і стратегічними цілями студентів, що спонукають їх свідомо опанувати навчальний матеріал, оволодіти професією, та безпосередніми миттєвими цілями й інтересами, що зумовлені молодістю, бажанням насолоджуватися, прагненнями до розваг тощо.

Ідея національного університету вступає в суперечність з принциповою необхідністю деполітизації й деідеологізації університетів, що зафіксовано у відповідних нормативних документах.

Водночас ідея університету з позиції його оновлення за рахунок молодості, активності та творчості студентів повинна позитивно впливати на вирішення суперечності між професійною підготовкою викладачів, що ґрунтується значною мірою на знаннях, які були отримані багато років тому й продовжують застарівати, та широкими можливостями студентів безпосередньо отримувати найсучаснішу інформацію із зовнішнього середовища.

У сучасних державах університет прагне бути соціально універсальним. Ця соціальна універсалізація полягає в збільшенні кількості спеціальностей та напрямів, за якими готуються випускники навчального закладу. Ця тенденція впливає:

1) з тих складних та суперечливих вимог, що висуває ринок праці до випускника університету;

2) бажання споживача освітніх послуг отримати освіту найбільш широкої кваліфікації;

3) прагнення держави реалізувати традиційні принципи освіти через власну політику державного управління освітою (всебічний розвиток особистості, виховання конкурентоздатного випускника тощо).

Водночас держава повинна не тільки здійснювати керівництво державними університетами, а й виробляти політику регулювання приватними університетами або ж університетами, що у своїй діяльності використовують нетрадиційні для України технології (дистанційна освіта, «відкриті університети», що використовують Інтернет та телекомунікаційні технології). За таких умов університет повинен перебувати в процесі постійної трансформації, удосконалення всіх форм та засобів основної та додаткової діяльності. На думку О. П. Дем'янчука, «...університет у повному змісті цього поняття в Україні не відбувся, бо він переважно був і продовжує залишатися державним знаряддям індокринатії, держава боялася і продовжує боятися відпускати університет з міських центральних площ у вільні університетські містечка, не довіряє їм, утримуючи на них тотальних контролерів» [4, с. 134]. О. П. Дем'янчук підкреслює, що «...псевдоуніверситет» не може отримати ті ключові кваліфікації, що б дозволили випускникам перетворювати суспільство, яке потрапило в глибоку кризу» [4, с. 132 – 135]. Такі оцінки університету в Україні були здійснені ще, у 2004 р. Але на сьогодні вони не втратили своєї актуальності та адекватності. Університети в Україні багато часу, сил, фінансів (або ж «енергетики») витрачають на дотримання «формальних ознак» власного

існування. Чиновники від управління університетом будь-яким чином намагаються підтримувати статус III – IV рівня акредитації. У даному випадку мова йде або ж про формальну наявність відповідної кількості докторів та професорів у штаті університету, або ж про пряму підробку документів, що подаються на ліцензування та акредитацію. На наш погляд, дана проблема є найбільш гострою у стосунках держави й університету.

Як зазначають Г. Дашутін та М. Михальченко «міра життєздатності суспільства залежить від того, наскільки на рівні масової свідомості сформована система смислів, за допомогою яких людина співвідносить себе із зовнішнім світом» [1, с. 256]. Ідея університету з позиції державного управління на даний момент в Україні перебуває на рівні формування. Тобто українське суспільство та наука ще не сформували закінченого уявлення про український університет і поки не з'ясували, чим, власне, український університет відрізняється від університетів в інших країнах. Досвід дослідження смислів ідеї українського університету має безліч індивідуальних, або унікальних рис. Ці риси складаються з багаторічного досвіду. Тим більш важливим є сучасне дослідження теорії та історії українського університету з позиції державного управління, бо втрата «такого унікального досвіду» призводить до нерозуміння певних етапів історії розвитку України як держави. В сучасних умовах потрібно формувати нові смисли ідеї університету, але їх усвідомлення неможливе без усвідомлення тих ідей, що формувалися в минулому, бо сформувати нові ідеї в культурному та ідейному вакуумі просто неможливо. На нашу думку, витоки та першоджерела сучасної ідеї українського університету треба вбачати в ідеї таких навчальних закладів, як Острозька академія, Києво-Могилянська академія, Львівський університет, Харківський Імператорський університет.

Система латентних смислів ідеї університету як один із головних елементів загальної культури суттєво впливає на концепції розвитку сучасного університету, дає тональність у діяльності як науковців, так і практиків. «Ідеї, ідеали й цінності формують моделі культури, людини й суспільства» [6]. Ідея університету, завдяки власній багатогранності та цілісності є класичним проявом саме такого впливу, про який наголошує П. Бергер. Ідея університету в будь-який час та в будь-якій державі формує систему латентних смислів, що позитивно впливають на формування самого суспільства.

На думку М. Михальченка та З. Самчука, «... ідея (теорія, концепція, доктрина, ідеологія тощо) як ідеальний проект і є матеріалізоване конкретно-історичне втілення цього проекту, котре може не тільки суттєво відрізнятися від духу початкової концепції, а й бути фактично її запереченням» [2]. Отож, можна припустити, що державно-управлінське усвідомлення сучасного університету може і навіть повинно різнитися з його моделями й концепціями в минулому. Трансформація ідеї університету неминуха, але говорити про її відсутність (кризу, руйнацію) зарано. В. Соросольський, розглядаючи проблему нації, підкреслював,

що її можна розглядати, як спільноту, «основою якої є ірраціональна стихійна воля. На противагу від спільнот, які поєднуються на фізичних підставах кровного зв'язку, як родина, рід, плем'я, нація еднається на інстинктах «другого ступеня», тилом яких є ідея» [5].

Ідея університету, тим більше ідея національного університету є складовою ідеології національної держави. Політичне заперечення існування ідеології держави заперечує або «забороняє» ідею національного університету. Вакуум в ідеології держави є передумовою руйнування ідеї національного університету. Університет не може існувати без ідеї, як і держава не може існувати без ідеології. Ідеологію можна розглядати як сутність держави або ж засіб консолідації всього народу в єдину націю та фактор активізації людського потенціалу в умовах глобального суспільного виробництва. Реалізація закономірностей історичного розвитку українського суспільства залежить від наявності беззаперечної залежності між відсутністю об'єктивних довгострокових та перспективних мотивацій громадського суспільства та формуванням ідеї університету.

Будь-яка частина латентного змісту університету являє собою конкретно-історичне відображення суттєвих аспектів університетської дійсності, що є формою класової, групової, станової свідомості і самосвідомості, системою ідей, гіпотез, концепцій, ідеалів, програм. У цих різновидах ідейних проявів відображені різноманітні за смыслом інтереси соціальних спільнот та груп, їх практичні позиції. Відповідно до вищевикладеного можна виділити три аспекти розгляду ідеї університету:

1) як специфічної ділянки формування та функціонування соціального знання;

2) засобу групового усвідомлення та перетворення реальності;

3) ідейного стимулу як університетської, так і суспільної активності.

Особливості формування структурних компонентів ідеї університету визначаються наявністю таких складових:

– суспільною необхідністю університету;

– потребами суспільства в існуванні ідеї університету та університету як інституції;

– актуальністю та змістом ідеї університету як системної цінності.

Аналіз теоретико-методологічних функцій поняття «ідея університету» дозволяє розглядати його як специфічну форму свідомості та самосвідомості, її структуру як продукту усвідомлення різних проявів суспільного буття, як результат саморозвитку системи поглядів, як інтерпретацію специфічної соціальної, гуманітарної, освітянської дійсності.

Пізнання процесу формування «ідеї університету» та з'ясування її статусу в низці інших понять теорії та історії державного управління можливе в процесі відтворення об'єктивної логіки реального історичного процесу, закономірностей його відображення в теоретичних системах знання, відкриття та ідейного розвитку. Поняття «ідея університету» розкриває взаємозв'язок і специфіку багатьох процесів – економічного,

політичного, правового, морального, естетичного та інших. Ідея університету повинна стати провідною українською ідеєю, що змогла б цементувати кругом себе інші ідеї, визначати цілі, програми й алгоритми дії для всього суспільства.

Впродовж всього історичного шляху державотворення в Україні ідея університету існувала як багатовекторне філософське бачення. Відсутність в сучасній Україні державницької ідеології (як ідеології держави) заважає формуванню ідеї університету. У даному випадку уявлення про ідею університету в Україні піддаються диференціації за національними, мовними, релігійними та культурними ознаками.

На наш погляд, ідея університету, як складова національної ідеї, не повинна бути самоціллю. Але можна визначити напрямки впливу ідеї університету на сучасне українське суспільство, що полягає:

– у формуванні світоглядних позицій громадян України;

– збереженні українських традицій;

– позитивному впливі на національний менталітет;

– вихованні та пропаганді українських національних чеснот.

Архітектоніка ідеї університету в Україні потребує втілення певних складових, які поки що є недорозвинутими. Мова переважно йде до впливу ідеї університету на реконструкцію цілісного комплексу ідей українського світу, пошук форм державно-управлінського й суспільно-політичного втілення, що вимагає етнічних, культурно-аксіологічних, світоглядних, орієнтальних та сучасних реалістичних позицій.

Розуміння таких феноменів, як буття, діяльність, свідомість, державне управління, суб'єкти державного управління освітою, буде неповним, неглибоким, якщо ми не прослідкуємо їх взаємозв'язок із системами ідейних напрямів у функціонуванні університету, що буде темою подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Дашутін Г. П. Український експеримент на терезах гуманізму / Г. П. Дашутін, М. І. Михальченко. – К. : Парлам. вид-во, 2001. – 336 с.
2. Михальченко М. Україна доби межичасся / М. Михальченко, З. Самчук. – К., 1988. – С. 25 – 70.
3. Медведєв І. А. Державне управління комплексом неперервної професійної освіти (на прикладі Сумської області) : монографія / І. А. Медведєв. – Тростянець : Тростян. район. друк., 2006. – 214 с.
4. Система розроблення і здійснення публічних політик в Україні / за заг. ред. О. П. Дем'янчука. – К. : Факт, 2004. – 224 с.
5. Старопольський В. Теорія нації / В. Старопольський. – Відень, 1992. – С. 89.
6. Berger P. Facing up modernity: Excursion in society, politics and religion / P. Berger. – N. Y., 1977. – 77 p.

Надійшла до редколегії 01.12.10